

Kedves Tibor!

Mély tisztelettel, szeretettel, megbecsüléssel búcsúzzunk tőled. Valójában persze tudom, hogy itt maradsz köztünk, megőrzött szavaiddal, korszakos műveiddel, gesztusaiddal, humanista személyiségeddel.

Engedd meg, hogy tanítványodként, barátodként *Walt Whitman* soraival búcsúzzam el tőled:

Hiába. Útra váltál. Isten veled, éj célba az örök vizeken, ó, kapitány, kapitányom.

„Ó Kapitány! Kapitányom!

A harang érted kondul.

Kelj fel - hisz zászló leng - a néped érted tódul.

Harsogó kürtöknek, szalagos csokroknak

Ki tud ellenállni?

Téged hív a hullámozó tömeg,

A hőst akarják látni.”

Biczák Péter

Emlékeim a Tanár Úrról

„Mindeneknek előtte pedig ne esküdjetek, atyámfiai, se az égre, se a földre, se semmi más esküvéssel. Hanem legyen a ti igenetek igen, és a nem nem; hogy kárhoztatás alá ne essetek.” (Jak 5, 12)

Tanár Úr válaszainak IGEN-je, és NEM-je mindig egyértelműen hangzott, kétségünk nem maradt. Mindig örült a tanítványok és a pályatársak sikerének, soha nem utasította el, aki hozzá fordult, különösen, ha a felkészülés igyekezetét látta rajta. Mindezt a személyes tapasztalat mondatja velem.

Ismeretségünk a régi szakmai múltban gyökeresik. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ társadalomtudományi könyvtárosképző szaktanfolyamán láttam, hallottam először őt előadni. 1973-ban vagyunk. A legendák övezte *Nyakó István** jött helyettesíteni a mi évfolya-

munknál. Az akkor használt „*Szakirodalmi forrásismeret. Történelem*” című jegyzetét évekkel később még az egyetemen is használtam, ugyanis 1977–1980 közt *Szabó Sándornak* és Horváth Tibornak újra a tanítványa lehettem az ELTE Könyvtártudományi Tanszékén.

Jóval később, az 1991-es esztendőben találkoztam újra Horváth Tiborral, amikor grazi és bécsi ösztöndíjas tanulmányutam előtt felkerestem, hogy megtudakoljam, van-e valami, amit elhozhathnék Neki. Azt kérte, hogy az SWD** -ről hozzak egy mikrofiche-t, ha tudok. Tudtam.

1992-ben már az OPKM főigazgatójaként vál-

* Nyakó István (1928-1996) a KMK Oktatási Osztályán dolgozott. A tanfolyamokon filozófiát (marxistát is) tanított.

** SWD Schlagwortnormdatei – szabványosított tárgyszavak adatbázisa

lalta el, hogy kisdoktori értekezésem opponense legyen. Jellegzetes, vizsgálódó tekintetével nézett rám: „Angéla, miért akar doktorálni?” Tudtam, hogy nem szokványos a helyzetem, hiszen nem az egyetem után közvetlenül vállalkoztam a doktorálásra, hanem évekkal később szántam rá magam, mert a téma nem hagyott nyugodni: az a bizonyos teaurusz jellegű tárgyszójegyzék, ami egykori munkahelyemen, az állatorvosi könyvtárban most is él. Akkor már majdnem 12 éve dolgoztam a téma kutatásán és megvalósításán. *Babiczy Bélával* együtt elvállalták az opponensi teendőket, és mindenben maximálisan segítettek. Horváth Tibor jól megérezte, hogy a masszív napi gyakorlati feldolgozó munkám mellett hogyan támogasson az elméleti megfogalmazásokban. Mivel az állatorvosi könyvtárban az ETO helyett a tárgyszórendszert kívántunk bevezetni, ezért arra is kértem őket, hogy az opponensi munka legyen egyúttal az egész, már elkészült tárgyszórendszer szakmai ellenőrzése is, amit el is vállaltak.

Az egykori „szép beszélgetések” – ahogy Thomas Mann is írta a „József és testvérei”-ben – ma is élnek bennem. Megbeszéltük a szakma fontos kérdéseit, hol jó még az ETO, és hol kell váltani, lehetne-e a PRECIS-t az állatorvosi területre is adaptálni, vagy hogy min múlik a magyar nyelvű általános tárgyszójegyzék megszületése, lehet-e az ETO-t úgy is használni, mint a tárgyszavak forrását? A „precedens” nélküli osztályozás fogalmát tőle vettem át és használtam a gyakorlatomban.

Sokan tartottak az ETO-ról való letérésről, én meg attól, hogy mivel ezt a kérdést is érintetem a disszertációmban, nehogy a szövegem valamely elemével megbántsam Babiczky Bélát. Ezért megkértem Horváth Tibort, szóljon azonnal, ha írásomban bármi olyat talál, ami Babiczky tanár urat megbánthatná. Gondosan megnézte erről az oldalról is, de nem látott bántó sorokat.

Végül 2010 karácsonya tájékán – egyéni élethelyzetem megváltozása miatt – sok év kihagyás után e-mailben kerestem meg, „kopogtattam be” hozzá, mert kérdéseimre a véleményére volt

szükségem. Leírtam neki, hogy immár nyugdíjas tanítványaként, miként vélekedem néhány dologról:

☉ Látom megvalósulni az adatátvétel lehetőségével dolgozó integrált könyvtári rendszereket, benne a tárgyszavazással. Az internet adta szabadszavas keresés az egyszerű tárgyszavaknak kedvez. Van olyan eset, hogy a tárgyszólánc tűnik most is a jobbnak a tárgyszavazáskor.

☉ A szintaxis megteremtése már nem szükséges a keresésekben.

☉ A teauruszok nagyon precíz fogalmi hierarchiáinak megalkotása nem elengedhetetlen követelmény a gyakorlatban. Az egyszerűbb változat is működik. Tudom, hogy a fejlődési folyamatban a nagy teauruszoknak is megvolt a megfelelő helye és azon a szinten kell is megbecsülni őket. Az ETO „megállt”, bár az általános gyűjtőköri területeket jól támogatja. Az osztályozástörténeti fejlődésben ennek az osztályozási rendszernek is megvolt, és sok helyen ma is megvan a maga szerepe.

Amit erre válaszolt, fölért egy kis tanulmány-nyal:

„*Kedves Angéla!*

Köszönöm a kopogtatását, és ennek több oka is van. Személyes barátságunk mellett az a modern érdeklődés, amelyet a szakma iránt érez. Ami kérdését illeti – meggyőződésem szerint – arra nincs egyértelmű válasz. Kiragadott példák, de teljesen kiragadott példák: a legtöbb helyen megőrizték az osztályozásnak az eredeti nyelvét, kénytelenek vagyunk azt használni, de lehet hogy ez nem is baj. Ezek a szavak, hogy osztályozás, indexelés stb mutatják, hogy számos esetben más dologról is van szó. A forrás mindenképpen egy eredeti nyelv. Ennek grammatikája nem egyértelmű. Az eredeti nyelv nem minden esetben mutatja az előforduló szavak, szószervezetek egymás közti viszonyát. A magyar például ilyen. Például a filozófia nyomora, és a nyomor filozófiája. Minnek a milyéről van szó? Nem mindig kell erőltetni az eredeti nyelv használatát, mert az félreértésekre is adhat okot, másfelől nem azt használják nemzetközileg. A legnehezebb kérdés azonban

az, hogy egy nemzetközileg definiált szaknyelv nehezen idomul az egyes nyelvekhez, illetve az egyes nyelvek nem igazodnak a nemzetközihez. A fő gondot pedig az jelenti, hogy a nyelvek állandóan változásban vannak és ezt nagyon nehéz követni (Az oroszok Bécsben fenntartottak egy irodát, hogy standardizálja, hogy minek mi a helyes értelmezése. A döntést egy bizottság hozta. Aztán mikorra egy értekezlet-sorozat véget ért és végre döntöttek, akkorra már a probléma csak a tudománytörténetet érdekelte.) Nem akarok erről hosszan polemizálni, azt hiszem azonban, hogy akkor jutunk legtovábbra, ha minden szóba jöhető nyelvet figyelembe veszünk. A nemzetközileg mértékadó nyelvek amúgy is kialakulnak egy adatbázis stb mentén. Pl. ezt terjesztik a referáló

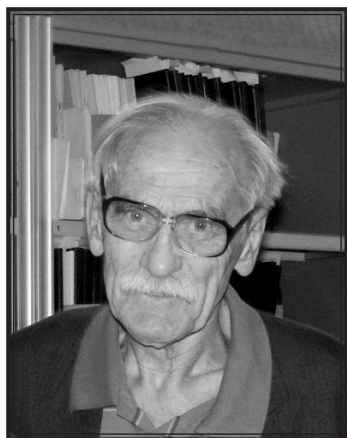
lapok. A gyakorlatban ez a probléma kisebb, a valódi problémát az jelenti, hogy a nyelvek rendkívül gyorsan változnak, továbbá, hogy szinte naponta új témák jelentkeznek.

Érzem, hogy abba kell hagyni, mert az ember elvész a részletekben.

Annak örülök leginkább, hogy ha nem is státuszilag, de visszatért a szakmához. Jó hogy Szentendrén azt a közösséget találta meg, amely úgy látszik több oldalról elégíti ki igényességét. Remélem, hogy hallok még magáról.

Isten áldja és kegyelemteljes Karácsonyt és boldog újesztendőt kíván szeretettel: Horváth Tibor”

Közreadta: Drobinoha Angéla

Meghalt az utolsó nagy autodidakta könyvtáros: Kövendi Dénes (1923–2011)

A felsőfokú magyar könyvtárosképzés több mint egy évszázadra tekinthet vissza. Mégis bizonyos, hogy mint szinte minden igazi szakmában, tudományágban (stb.), a professzionalitás csak jódarab idő után válik uralkodóvá, normává, mér-

cévé, megkerülhetetlen valamivé. A könyvtár szakot végzett, valóban profi könyvtárosok első igazi nemzedéke, a késő húszas, kora harmincas évek nagyjai (épp csak szemelgetve az immáron legendás nagy nevek közt: Papp István, Kiss